

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برنامہ ریزی آموزشی در زمینه

ایمنی

مایکل. جی کلی

مترجمان:

حسین نقوی - سکینه حاجیعلی - محسن شاکری

سرشناسه : کلی، مایکل ج.، ۱۹۶۸ - م.
Kelly, Michael J

عنوان و نام پدیدآور : برنامه‌ریزی آموزشی در زمینه ایدز/ مایکل. جی کلی؛ مترجمان حسین تقوی، سکینه حاجعلی، محسن شاکری.

مشخصات نشر : تهران: آوای دانش گستر، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری : ۱۳۶ص: مصور.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۷-۴۶-۲ : ۵۰۰۰عریال:

وضعیت فهرست رسی : فیبا

یادداشت : عنوان اصلی: Planning for education in the context of HIV/AIDS, 2000.

یادداشت : کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان " ایدز و برنامه‌ریزی آموزشی (برنامه‌ریزی آموزشی در محیطی که بیماری ایدز وجود دارد)" منتشر شده است.

عنوان دیگر : ایدز و برنامه‌ریزی آموزشی (برنامه‌ریزی آموزشی در محیطی که بیماری ایدز وجود دارد).

موضوع : ایدز در آموزش و پرورش

موضوع : ایدز - پیشگیری

شناسه افزوده : تقوی، فره‌بلاغ، حسین، ۱۳۶۱ - مترجم

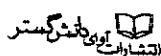
شناسه افزوده : حاجعلی، سکینه، ۱۳۶۱ - مترجم

شناسه افزوده : شاکری، محسن، ۱۳۶۱ - مترجم

رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ / ۹۷۸-۹۶۴/RC

رده بندی دیویی : ۶۱۶/۹۷۹۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۵۹۶۳۳

وب سایت و فروشگاه اینترنتی:

www.avayee.ir

نام کتاب	برنامه‌ریزی آموزشی در زمینه ایدز
تألیف	حسین تقوی - سکینه حاجعلی - محسن شاکری
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۲
ناشر	آوای دانش گستر
مدیر اجرایی و ناظر چاپ	مجتبی سوری
طراح جلد	محمد سوری
لیتوگرافی	رایدگرافیک
چاپخانه	کهنمویی زاده
صحافی	کهنمویی زاده
شمارگان	۵۰۰ نسخه
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۷-۴۶-۲
قیمت	۷۵۰۰ تومان

انتشارات آوای دانش گستر

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، ساختمان ظروفچی، پلاک ۱۲۹۶.

طبقه دوم، واحد پنج، تلفن: ۶۶۴۹۲۹۳۳ - ۶۶۴۸۳۰۳۰

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است و هرگونه تکثیر به هر شکل بدون اجازه ناشر ممنوع می‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه مؤلف
۱۱.....	مقدمه مترجمین
۱۳.....	فصل اول: شیوع ایدز
۱۳.....	طبیعت و خصیصه‌های ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز
۱۹.....	تأثیر در آموزش و پرورش
۲۱.....	وسعت جهانی شیوع ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز
۲۵.....	تأثیر ایدز در توسعه
۲۶.....	ایدز و جنسیت
۲۷.....	ایدز و فقر
۲۸.....	برچسب زنی به بیماران
۳۱.....	فصل دوم: نقش آموزش و پرورش در پیشگیری از ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز
۳۱.....	جنبه‌های مربوط به برنامه‌ریزی
۳۲.....	تقاضا، منبع و جنبه‌های کیفی آماده‌سازی آموزشی
۳۲.....	کاهش انتقال ویروس «اچ‌آی‌وی» با تغییر رفتار
۳۳.....	برنامه‌های آموزشی برای کاهش سرایت ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز
۳۷.....	برنامه‌ریزی آموزشی برای برنامه‌های تغییر رفتار
۳۹.....	نقش آموزش بلند مدت در ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز
۴۱.....	بیماری ایدز و ویروس «اچ‌آی‌وی» در رابطه با سطح آموزش

فصل سوم: تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز در نظام آموزش و پرورش ۴۵

نیاز به اتخاذ رویکردی اساسی ۴۵

چهارچوب مفهومی ۴۸

فصل چهارم: تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر عرضه و تقاضای آموزشی ۵۱

تأثیری ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر دانش‌آموزان و اعضای مدرسه ۵۱

تأثیر جمعیت شناختی بر تعداد کودکان در سن مدرسه ۵۱

تأثیرات اقتصادی بر مشارکت در برنامه‌های آموزشی ۵۴

تأثیر نگرشی ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر مشارکت کودکان و نوجوانان در

فعالیت‌های مدرسه ۵۶

مصادیق برای برنامه‌ریزی آموزشی ۵۸

دلالت‌های جنسیتی ۶۱

تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر مشتریان بالقوه آموزش و پرورش ۶۳

دامنه وضعیت بی‌سرپرستی ۶۳

مراقبت از کودکان بی‌سرپرست ۶۶

خانواده‌های تحت سرپرستی کودکان ۶۷

کودکان خیابانی ۶۸

چالش‌های مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی ۶۸

تأثیرات ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر معلمان، آموزش و عرضه و تقاضای

آموزشی ۷۱

شیوع بیماری و مرگ و میر در میان معلمان ۷۲

بهره‌گیری از معلمان ۷۶

هزینه‌های معلمان ۷۹

تنش‌های مربوط به معلمان ۸۰

فصل پنجم: بیماری ایدز و محتوا، فرآیند و رویکردهای سازمانی آموزش و پرورش.....	۸۱
تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر محتوای آموزش.....	۸۱
جامعیت آموزش‌های مرتبط با ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز در برنامه‌ی درسی.....	۸۲
رویکرد حقوق بشری.....	۸۴
جامعیت مهارت‌های آموزشی و مرتبط با کار در برنامه‌های درسی مدرسه.....	۸۷
تطبیق محتوای برنامه‌های آموزشی با نیازهای مهارتی.....	۸۷
تأثیر بیماری ایدز بر فرایند آموزش.....	۸۸
ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز در مدارس.....	۸۹
فرایند تأثیرات نرخ شیوع بیماری ایدز در میان معلمان.....	۹۰
تأثیر بیماری ایدز بر سازمان‌دهی آموزش.....	۹۳
انعطاف‌پذیری در آماده‌سازی برنامه‌های آموزشی.....	۹۴
تقویت مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان.....	۹۵
آزمون پیش فرض‌های پاسخ داده نشده.....	۹۷
تأثیر بیماری ایدز بر نقش آموزش.....	۱۰۰
مدرسه به‌عنوان محلی برای آموزش رفتارهای جنسی و سلامت روانی.....	۱۰۰
مشاوره.....	۱۰۳
فصل ششم: ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز در بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی آموزشی.....	۱۰۷
تأثیر بیماری ایدز بر بودجه‌بندی نظام آموزش و پرورش.....	۱۰۷
تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر دسترس‌پذیری بودجه‌های خاص.....	۱۰۸
تأثیر ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز بر دسترس‌پذیر نمودن بودجه‌های عمومی.....	۱۱۰
برنامه‌ریزی آموزشی چگونه پاسخ‌گوست؟.....	۱۱۳
تأثیر بیماری ایدز بر دخالت مراکز یاری‌رسان در امر آموزش و پرورش.....	۱۱۵
واکنش مراکز پاسخ‌گو و یاری‌رسان نسبت به بحران ایدز.....	۱۱۶
تأثیر بیماری ایدز بر برنامه‌ریزی و مدیریت نظام آموزشی.....	۱۱۹

۱۲۰	فقدان کارکنان مدیریتی
۱۲۲	مدیریت آموزش و پرورش برای پیشگیری از ایدز
۱۲۲	نظام اطلاع‌رسانی مدیریت مرتبط با ایدز
۱۲۳	پیامدهای شخصی
۱۲۵	درگیری زندگی اشخاص با بیماری ایدز
۱۲۵	رویکرد راهبردی
۱۲۷	فصل هفتم: نتیجه‌گیری
۱۲۷	اتخاذ رویکردی جدید در آموزش و پرورش
۱۳۳	ضمائم

مقدمه مؤلف

در برخی کشورهای جنوب آفریقا افراد بزرگسال مبتلا به ایدز هستند. این عدد هشداردهنده، این عقیده را به ذهن متبادر می‌نماید که مصیبتی که آفریقا دچار آن گشته است، تهدیدی برای سایر نقاط جهان است. خوشبختانه این نسبت شیوع در بسیاری از کشورهای دیگر صحرای آفریقا این قدر بالا نمی‌باشد. به‌طور میانگین ۸ درصد بزرگسالان در قاره مبتلا به ایدز هستند. و این درصد نسبت به بسیاری از نقاط دیگر جهان کم‌تر است. با وجود این، تعداد افرادی که به تازگی به این بیماری مبتلا گشته‌اند، در برخی نقاط به سرعت در حال افزایش است. به‌ویژه کشورهای حوزه دریای کارائیب و اروپای غربی. ویژگی رعب‌آور این بیماری همه‌گیر، این است که هم اکنون در کشورهای در حال توسعه هیچ شیوه درمانی مقرون به صرفه‌ای موجود نمی‌باشد؛ بنابراین، مؤثرترین وسیله مبارزه با ایدز، معرفی رفتارهای جنسی جدید، شامل تأخیر در شروع رابطه جنسی است. پیامی که به راحتی نمی‌توان آن را به جوانان و بزرگسالان تفهیم کرد.

برای مدت‌های مدید، ایدز به‌عنوان بیماری‌ای تلقی می‌شد که فقط از طریق دارو درمان می‌شود. اما آشکار شد که پیشگیری یک امر ضروری و تنها سلاح قدرت‌مند در مقابل انتقال ایدز است. برنامه‌ها و نوآوری‌های آموزشی مفیدی، برای افزایش آگاهی

جوانان درباره ایدز و پیشگیری از آن به آن‌ها ارائه شده است. بسیاری از این برنامه‌ها نتایج پیش‌بینی شده را در بر نداشته است. اما این امر دلیل موجهی برای دنبال نکردن این برنامه‌ها نمی‌باشد، بالعکس پیامی است که باید رویکردها را توسعه بدهیم: فعالیت‌ها باید بهتر و هدف‌مندتر شوند، انعطاف‌پذیر، پایدار و مداوم باشند و مهم‌تر از همه آموزش‌های رسمی و غیررسمی را با هم ترکیب نمایند. بهداشت سلامت را به مردم آموزش دهد و نیز راهبردهایی را برای مقابله با فقر، از طریق رسانه‌های جمعی به مردم آموزش دهد.

چنین شناختی مستلزم دعوت از برنامه‌ریزان آموزشی برای مشارکت بیش‌تر در فعالیت‌های پیشگیری، در حمایت از اصلاح برنامه‌های درسی و جستجوی راهبردهای قابل ارائه بهتر و نیز واگذار نکردن صرف این موضوع به برنامه‌ریزان درسی و بازرسان است.

دغدغه عمده برنامه‌ریزان آموزشی، باید حفاظت از نظام آموزشی در مقابل شیوع بیماری ایدز و ویروس «اچ‌آی‌وی» باشد. بیماری ایدز و ویروس «اچ‌آی‌وی» نظام آموزشی را همانند بدن انسان تحت تأثیر قرار می‌دهد. طی سال‌های متمادی تأثیرات بیماری آن‌گونه که باید و شاید مورد توجه واقع نشد. به تدریج معلمان بیش‌تری سر کلاس‌ها حاضر نشدند و نظام آموزشی را ترک کردند و فوت می‌شدند. اما دلایل آن‌قدر زیاد بودند که صحبت کردن درباره آن‌ها لازم به نظر نمی‌رسید. آن‌گاه به طور ناگهانی آمار نشان داد که نیروی انسانی آموزش دیده و ماهر مبتلا به بیماری ایدز در صد بالاتری را به نسبت دیگر اعضای جامعه به خود اختصاص دادند، شمار معلمان مبتلا به ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز افزایش یافت و در کنار این‌ها تعداد دانش‌آموزان به نحو چشمگیری دچار کاهش شد. در حال حاضر این امکان وجود ندارد که بیش‌تر راجع به این موضوع صحبت نماییم.

پروفسور «کلی» در این تک نگاشت به شکل کاملاً شفاف و روشن تشریح می‌نماید

که ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز چگونه قادر است بر نظام آموزشی تأثیر گذارد. ایدز بر خواسته‌ها و نیازهای آموزشی اثر می‌گذارد. کودکان کم‌تری به آموزش می‌پردازد، تعداد معدودی از آن‌ها به آموختن تمایل دارند و یا این‌که تعداد محدودتری از آن‌ها قادرند، به تحصیل بپردازند. علاوه بر این ایدز بر عرضه نظام آموزشی و همچنین کیفیت فرایند آموزشی اثر می‌گذارد و نیز ایدز بر امر مدیریت اثرات خاصی بر جای می‌گذارد. با توجه به این خطر، کلیت نظام ممکن است دچار عدم سازمان‌دهی و به واسطه ترس و فقدان رهبری لازم، در مورد آن‌چه باید انجام گردد، دچار ضعف شود. تأثیر بعدی و پایانی آن است که بیماری ایدز باعث کاهش منابع در دسترس، برای آموزش می‌شود.

راه‌حل‌ها باید سریعاً کشف شود تا دستاوردهای ناچیز آموزش برای همه به خطر نیفتد. راه‌حل‌های متعددی در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی به‌کار گرفته شده است. عوامل به‌تدریج در حال بسیج شدن می‌باشند. در این تک‌نگاشت، پروفیسور «کلی» به شواهد متعدد و کارهای انجام شده و کارهایی که باید انجام شود و به تجربه برخی از کشورها اشاره می‌کند. اما او صریحاً اشاره می‌کند که پاسخ‌گویی به برنامه‌ریزی و مدیریت آموزشی در دنیایی که ایدز در آن وجود دارد، نیازمند رویکردهای دقیق و مناسب‌تری است. این امر، بسیج تمام بخش‌های جامعه، اعطای پذیرایی، تغییرپذیری، تمایل به کاهش روش‌های دیوان‌سالارانه و نیز توجه خاص به نیازهای آن‌هایی که تحت تأثیر ایدز قرار گرفتند یا به آن مبتلا شده‌اند را می‌طلبد.

بیایید امیدوار باشیم، همان‌طور که او امید داشت که این بیماری ترسناک همه ما را مجبور خواهد کرد که محتوای آموزش و پرورش را تغییر اساسی بدهیم و همچنین با بهتر کردن کیفیت خدمات رسانی، تأثیرات منفی را از بین ببریم.

پروفیسور «کلی» استاد علوم تربیتی در دانشگاه زامبیاست. او ناظر و کارگزار در زمینه آموزش و پرورش در کشورهای آفریقایی جنوبی و زامبیا برای سال‌های متمادی

بوده است. به دلیل همکاری‌اش با اصلاحات آموزشی کشور زامبیا، این توانایی را به‌دست آورد که در سال‌های اخیر پتانسیل شیوع ایدز را در تخریب نظام آموزشی تجزیه و تحلیل کند. با این تجربه بلند مدت، او می‌تواند بهترین شخص برای نوشتن تک‌نگاشتی باشد که هم جامع و واقعیت‌گراست و هم مهم است: برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران آموزشی می‌خواهند بدون هیچ تعللی به این چالش بزرگ واکنش نشان دهند. هیئت سرهبر، به علت غنی و پر بار بودن این تک‌نگاشت در رابطه با ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز و آموزش و پرورش آن‌را به چاپ رساند.

«فرانسیس کالیدوس^۱، همکار ویراستار»

مقدمه مترجمین

از هنگامی که نخستین مورد «اچ‌ای‌وی» در ایالات متحده آمریکا در سال ۱۹۸۱ شناسایی شد، این ویروس به سرعت در سراسر جهان انتشار یافت. بر اساس آمار دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تا تاریخ اول فروردین ماه سال ۹۱، مجموعاً ۲۴۲۹۰ نفر افراد مبتلا به ایدز در کشور شناسایی شده‌اند که ۹۰/۸ درصد آنان را مردان و ۹/۲ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. علل ابتلاء به ایدز و ویروس «اچ‌ای‌وی» در بین کل مواردی که از سال ۱۳۶۵ تاکنون در کشور به ثبت رسیده‌اند به ترتیب، تزریق با وسایل مشترک در مصرف کنندگان مواد مخدر (۶۷/۹ درصد)، رابطه جنسی (۱۰/۵ درصد)، دریافت خون و فرآورده‌های خونی (یک درصد) و انتقال از مادر به کودک (یک درصد) بوده است. راه انتقال در ۱۷/۹ درصد از این گروه نامشخص مانده است. در مقایسه این آمار با مواردی که ابتلای آنان در سال ۱۳۹۱۰ گزارش شده است، اعتیاد تزریقی ۶۲/۵ درصد، برقراری روابط جنسی ۲۱/۲ درصد و انتقال از مادر مبتلا به کودک ۲/۹ را تشکیل داده است. در ۱۲/۴ درصد از موارد شناسایی شده در سال گذشته راه انتقال نامشخص بوده و هیچ مورد جدید ابتلا از راه خرن و فرآورده‌های خونی گزارش نشده است. براساس پیش‌بینی سازمان بهداشت جهانی تا سال ۲۰۲۰ میزان آلودگی به ویروس ایدز در ایران به ۱۰ درصد خواهد رسید.

باتوجه به اینکه ایدز می‌تواند به عنوان مانعی بر سر راه توسعه اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی باشد و از طرفی با توجه به ضررهای اقتصادی و اجتماعی ناشی از گسترش آن، می‌توان گفت که این بیماری از مهمترین چالش‌های پیش‌رو در برابر توسعه است. انسان‌ها همواره در مسیر بهنجار رشد روانی و اجتماعی قرار نمی‌گیرند و به دلایل گوناگون، تعداد زیادی از جوانان از ایجاد تعادل و توازن بین محرک‌های بیرونی و انگیزه‌های درونی خود ناتوانند، و به این ترتیب از رشد موزون و همه‌جانبه برخوردار نخواهند شد. نتایج مطالعه ای نشان دهنده تغییر و افزایش معنادار پیش‌نیازهای تغییر رفتار یعنی آگاهی، نگرش، کنترل رفتاری و ... در افزایش مهارت‌های مقابله با ایدز یعنی مهارت رد و به تاخیر انداختن پیشنهادها و خطرها در دانش‌آموزان است. یافته‌های پژوهش‌های مختلف در مدارس ایران نشان داده است آموزش مهارت‌های

زندگی در کوتاه مدت می‌تواند تغییر معناداری در عوامل میانجی مصرف مواد ایجاد نماید، ولی تغییرات پایدار در رفتار مصرف مستلزم زمان طولانی‌تر و تکرار و استمرار برنامه آموزشی است. با توجه به اهمیت و نقش یادگیری مهارت‌ها، در پیشگیری از رفتارهای مخرب و تاثیر آن در بهبود زندگی فردی و اجتماعی، بهتر است آموزش آن، بخشی از برنامه‌های نظام‌های آموزشی را به خود اختصاص دهد.

با توجه به اینکه مدرسه جایگاهی است که اکثر افراد در آن جا حضور یافته، ساعات زیادی از عمر خود را در آنجا می‌گذرانند، جایگاهی است که برنامه‌های آموزش بهداشت، که یکی از بازوهای اصلی ارتقای سلامت را تشکیل می‌دهد، می‌تواند بیشترین تاثیر را افزایش آگاهی نوجوانان و جوانان در برابر محرکات اجتماعی داشته باشد. مدرسه نه تنها می‌تواند به آنها اطلاعات آگاهی دهنده ارائه دهد بلکه در شکل گیری نگرش‌ها و مهارت‌های اجتماعی نقش موثری دارد.

به طور کلی صاحب‌نظران معتقدند که شیوع «اچ‌آی‌وی» ناشی از رفتارهای ناهنجار اجتماعی است. بنابراین آموزش می‌تواند به عنوان مهمترین راه مراقبت و جلوگیری از انتشار این بیماری باشد. در این میان با توجه به جوان بودن جمعیت ایران، آموزش پیشگیری از ایدز به دانش‌آموزان یکی از بهترین روش‌های جلوگیری از گسترش آلودگی به ویروس ایدز می‌تواند باشد که برنامه ریزان آموزشی باید به آن توجه داشته باشند. در کنار مسائلی که در این کتاب به آن به عنوان راههای پیشگیری از ایدز در مدارس به آن توجه شده است با توجه به باورهای ملی و دینی ما توجه برنامه ریزان آموزشی به افزایش غنای فرهنگی در مورد مسائل ملی و دینی می‌تواند در کنار سایر موارد در کنترل اشاعه «اچ‌آی‌وی» کمک کند.

ترجمه کتاب حاضر، با همه محدودیت‌های خود، کوششی است در جهت آگاهی بخشی و ارائه ساز و کارهای برنامه‌ریزی آموزشی در پیشگیری و کنترل «اچ‌آی‌وی» امید است ترجمه حاضر آغازی بر تالیفات، پژوهش‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی به سمت افزایش مهارت‌های مقابله با ویروس «اچ‌آی‌وی» و بیماری ایدز و نگاهی نو به برنامه‌های آموزش مهارت‌های زندگی باشد.